

СТАНОВЛЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ОСНОВНИХ ІНСТИТУТІВ СПІВДРУЖНОСТІ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ

У даній статті автор характеризує процес становлення Співдружності Незалежних Держав шляхом аналізу основних інститутів цієї організації. На основі проведеного дослідження автор робить висновок, що створення розгалуженої структури органів СНД можна вважати наслідком існування старих стереотипів бюрократичної свідомості радянських часів.

Ключові слова: СНД, політичний інститут, структура органів СНД, національне законодавство.

В статье автор исследует процесс формирования Содружества Независимых Государств путем анализа основных институтов этой организации. В результате проведенного анализа автор резюмирует, что создание разветвленной структуры органов СНГ можно считать наследием существования старых стереотипов бюрократического мышления советских времен.

Ключевые слова: СНГ, политический институт, структура органов СНГ, национальное законодательство.

In this article an author characterizes the process of becoming of CIS by the analysis of basic institutes of this organization. On the basis of the conducted research an author draws a conclusion, that creation of the ramified structure of organs of the CIS can be considered investigation existence of old stereotypes of bureaucratic consciousness of soviet times.

Key words: CIS, political institute, structure of organs of the CIS, national legislation.

© ГАРАТ Роман Михайлович – заступник директора з навчально-виробничої роботи Коломийського економічно-правового коледжу Київського національного торговельно-університету

Розпад Радянського Союзу та створення СНД у 1991 році стали початком перебігу складних інтеграційних і дезінтеграційних процесів на терені останньої імперії світу. Однак СНД виявилася політично й економічно неспроможною, нестабільною структурою. Щоб краще зрозуміти чому так сталося необхідно проаналізувати умови, в яких відбувалося становлення Співдружності незалежних держав.

Дана проблематика ще не повною мірою знайшла своє вираження у вітчизняній та зарубіжній історіографії. Аналіз існуючих публікацій показує, що комплексних досліджень, присвячених вивченню становлення та діяльності основних органів СНД, практично немає. Недостатньо розроблена тема політичної інтеграції держав-учасників Співдружності. Відсутні монографічні праці, які досліджують динаміку процесу інституційного розвитку СНД.

Разом з тим відзначимо, що деякі напрацювання у цьому напрямку існують. Так, серед авторів, які зробили значний внесок у вивчення історії створення СНД, можна назвати А.В.Загорського¹, В.А. Ржевського², І.Г.Тимошенка³. До десятиріччя СНД вийшла монографія Л.С.Бляхмана та М.І.Кротова⁴, в якій особлива увага звертається на розвиток взаємин Росії з іншими державами Співдружності в умовах глобалізації, перспективи розвитку СНД на новому етапі реформ у різних сферах суспільного життя.

В умовах інтенсивного глобального розвитку міжнародної політичної системи, однією із складових якої виступає СНД, дослідження законодавств держав-учасників СНД також представляє науковий і практичний інтерес і має велике значення для консолідації співробітництва держав-учасників Співдружності у політичній, економічній, соціально-культурній та духовній сферах життя. У зв'язку із цим слід виділити наступні роботи: М.Р.Сафарової⁵, Н.О.Михальнової та А.Є.Сукало⁶, Є.Г.Моїсєєва⁷, В.В.Пустогоарова⁸, які розглядають юридичні аспекти функціонування СНД, правових реформ у державах Співдружності. Серед українських авторів хотілося би виокремити дисертаційне дослідження В.Ткаченка⁹.

У даній статті автор поставив собі за мету проаналізувати процес становлення і особливості розвитку основних керівних органів Співдружності незалежних держав на початку 90-х років XX століття та визначити їх роль у процесі інтеграції колишніх республік Союзу РСР.

Основні інститути Співдружності Незалежних Держав формувалися у процесі реалізації лідерами пострадянських країн найбільш важливих міждержавних домовленостей, у ході розгляду проблем, які вимагали якнайшвидшого вирішення. Так, найвищий орган Співдружності – Рада глав держав – був сформований шляхом трансформації нарад керівників колишніх радянських союзних республік. Рішення про створення Ради глав керівників було прийнято на нараді Глав Незалежних Держав 21 грудня 1991 р. у Алма-Аті¹⁰.

Як зазначає російський дослідник В.В.Пустогоаров, Угода від 8 грудня 1991 р. Білорусь, Росія та Україна підписали «не як суб'єкти радянської федерації, а як незалежні держави з універсальною міжнародною правоздатністю. У такій якості, створюючи своє об'єднання вони діяли цілком правомірно»¹¹.

Взаємне визнання територіальної недоторканності, невтручання у внутрішні справи та недоторканність кордонів були головними умовами співпраці. Ці принципи були повторені у документах в Алма-Аті, де інші держави-члени СНД вступили у Співдружність як члени-засновники¹². Водночас, декларація в Алма-Аті вносить значні доповнення до Договору у Мінську, заявляючи, що СНД не висту-

пає ні державною, ні наддержавною організацією: «взаємодія між державами–учасниками СНД буде здійснюватися на принципі рівноправ'я через координуючі інститути, які формуються на паритетній основі і діють в порядку, який визначається угодами між учасниками Співдружності, яка не виступає ні державою, ні наддержавним утворенням»¹³.

В Угоді від 30 грудня 1991 р. Рада глав держав недвозначно визначалася вищим органом СНД. Вона визначала терміни скликання Ради глав держав. Відповідно до статті 4 Угоди Рада повинна була збиратися не менше двох разів на рік. Позачергові засідання Ради могли бути скликані за ініціативою більшості глав держав Співдружності. За даними білоруського дослідника М.М.Шумського, за перші десять років існування СНД Рада глав держав збиралася 27 раз і особливо активно працювала у перші роки своєї діяльності¹⁴. Так, у грудні 1991 р. було проведено 3, у 1992 р. – 6, у 1993 р. – 5 засідань, у 1994-1997 щорічно проводилося по 2 засідання, у 1998-1999 рр. було проведено по о засіданню, у 2000 р. відбулося 3 засідання¹⁵.

На засіданні Ради глав держав, яка проходила у Ташкенті (Узбекистан) 15 травня 1992 р., були затверджені правила процедури Ради глав держав та Ради глав урядів держав-учасників СНД¹⁶. Правила внесли суттєві корективи у порядок прийняття рішень у Раді глав держав. Було встановлено, що рішення приймаються за формулою «консенсус мінус один» (правило 12). При цьому наголошувалося, що «прийняте таким чином рішення обов'язкове для всіх». На початку правила 12 Тимчасових правил процедури підтверджувалося принципове положення про те, що кожна держава у Раді має один голос. У юридичній літературі мали місце висловлювання про те, що дане положення не узгоджується із самим поняттям «консенсус», яке передбачає відмову від проведення голосування¹⁷.

На думку казахського дослідника А.Каженова формула «консенсус мінус один» виявилася для СНД передчасною. А тому не дивно, що дана формула не одержала підтримки на практиці. Більше того, прийняття 22 січня 1993 р. Статуту СНД знаменувало собою відмову від правила «консенсус мінус один». У статті 23 Статуту ця формула уже не згадувалася. Разом з тим, саме поняття «консенсус» зберігається у його традиційному вигляді. Підтверджувалося також, що рішення Ради глав держав «приймаються за загальною згодою – консенсусом»¹⁸.

У Статуті СНД одержало своє закріплення положення про те, що «вищим органом Співдружності є Рада глав держав (частина перша статті 21 Статуту). Знову підтверджувалося, що «Рада глав держав, у якій на вищому рівні представлені всі держави-члени, обговорюють та вирішують принципові питання, пов'язані з діяльністю держав-членів у сфері їх спільних інтересів» (частина друга статті 21 Статуту)¹⁹.

У прийнятих 17 травня 1996 р. Радою глав держав нових Правилах процедури²⁰ описання порядку прийняття рішень у Раді глав держав було приведено у відповідність із вимогами Статуту. Це виразилося у тому, що у правилі 20 Правил процедури було додано новий пункт 6, який закріпив особливий порядок прийняття рішень у Раді в умовах надзвичайної ситуації. Відповідно до пункту 6 правила «відступ від встановленого порядку голосування допускається у виключних випадках при необхідності прийняття негайних рішень у проміжках між засіданнями Ради глав держав і Ради глав урядів. У цих випадках за вказівкою Голови відповідної Ради Виконавчий Секретаріат організовує голосування із використанням оригіналу підпису кожного із глав держав (глав урядів)²¹.

Таким чином, на сучасному етапі домінуюча роль Ради глав держав у системі керівних органів Співдружності не викликає сумнівів. Це впливає із практики останніх років та відповідних нормативних документів, оскільки Рада глав держав, у якій на найвищому рівні представлені всі держави-учасники СНД, обговорюють та вирішують будь-які принципи та стратегічні питання, пов'язані із спільними інтересами держав-учасників.

Другим за значенням керівним органом СНД є Рада глав урядів. Відповідно до статті 22 Статуту СНД, Рада глав держав покликана координувати співпрацю органів виконавчої влади держав-учасників Співдружності в економічній, соціальній та інших сферах спільних інтересів. Так, до компетенції Ради глав урядів віднесено наступні питання²²: реалізація доручень Ради глав держав, положень Договору про створення Економічного союзу і, перш за все, зони вільної торгівлі; співпраця у питаннях тарифної, кредитно-фінансової та податкової політики; прийняття спільних програм розвитку промисловості, сільського господарства, інших галузей економіки та їх фінансування; розвиток систем транспорту, зв'язку, енергетичних систем; створення органів Співдружності у межах її компетенції, призначення (затвердження) їх керівників; фінансове забезпечення діяльності органів Співдружності.

Всі рішення Ради повинні прийматися консенсусом, однак процес прийняття рішень розтягнутий у часі. Рішення, які приймаються консенсусом, є недійсними для членів-учасників, які не мають права голосу. Члену-учаснику дозволено ухилитися від прийняття якого-небудь рішення, якщо він заявляє, що предмет обговорення для нього не представляє інтересу. Таким чином, допускається, що «одноголосне рішення приймається без їх участі».

Третім за значенням керівним органом Співдружності Незалежних Держав є Рада міністрів закордонних справ. Вона була заснована на початку існування Співдружності. Однак її роль суттєво зросла після затвердження 2 квітня 1999 р. нової редакції Положення про Раду міністрів іноземних справ Співдружності Незалежних Держав²³. У відповідності з цим документом Рада міністрів закордонних справ СНД – це «основний виконавчий орган, який забезпечує співробітництво у зовнішньополітичній діяльності держав-учасників СНД з питань, які представляють взаємний інтерес, у період між засіданнями Ради глав держав, Ради глав урядів Співдружності та за їх дорученням приймає рішення»²⁴. У відповідності із пунктом 7 Положення на Раду міністрів закордонних справ покладалася²⁵: організація виконання рішень Ради глав держав та глав урядів СНД; сприяння розвитку співпраці держав-учасників СНД у зовнішньополітичній сфері; сприяння розвитку гуманітарного та правового співробітництва держав-учасників Співдружності; пошук шляхів мирного врегулювання суперечок та конфліктів і забезпечення миру, згоди та стабільності у межах СНД; сприяння зміцненню дружби, добросусідства та взаємовигідного міжнародного співробітництва.

Рішення Ради міністрів закордонних справ приймаються за загальною згодою її членів, а рішення з процедурних питань – простою більшістю голосів. При цьому будь-який із членів Ради міністрів закордонних справ може заявити про своєю незацікавленість у тому чи іншому питанні, що не може розглядатися в якості перешкоди для прийняття рішення. Рішення Ради міністрів закордонних справ приймаються у відповідності із дорученнями Ради глав держав або Ради глав урядів Співдружності, а також по питаннях, які входять до її компетенції, і набирають чинності з дня їх прийняття, якщо у самому рішенні не вказано іншого порядку²⁶.

Статтею 30 Статуту СНД передбачено функціонування Ради міністрів оборони держав СНД у якості «органу Ради глав держав з питань військової політики та військового будівництва держав-членів»²⁷. Так, 22 січня 1993 р. було затверджено Положення про Раді міністрів оборони держав-учасників СНД²⁸. Відповідно до розділу 3 даного Положення, Рада міністрів оборони розглядає концептуальні підходи до питань військової політики та військового будівництва держав-учасників Співдружності; здійснює координацію військового співробітництва держав-учасників СНД. Рада розробляє та представляє на розгляд відповідно Ради глав держав та Ради глав урядів Співдружності пропозиції по координації зусиль держав-учасників СНД, спрямованих на запобігання збройних конфліктів на їх територіях (у тому числі на їх зовнішніх кордонах); пропозиції по зближенню нормативно-правових актів держав-учасників Співдружності в області військового будівництва та соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей²⁹.

На думку А.Каженова своєрідність організаційно-правової структури СНД виявилася в наявності особливого інституту, який не має прямого аналогу у структурах інших регіональних міжурядових організацій. Мова йде про постійних повноважних представників держав-учасників Співдружності при статутних та інших органах СНД. 24 грудня 1993 р. в Ашгабаті (Туркменістан) на засіданні Ради глав держав члени СНД прийняли Положення про постійних повноважних представників³⁰, в якому було зафіксовано, що повноваження представника визначаються державою, яка його призначила і оформляються відповідно до законодавства цієї держави.

Однак, на нашу думку, більш близькою до істини є точка зору тих дослідників, які вважають, що функції вищезгаданих представників подібні до функцій традиційних міжнародних організацій або глав місій ЄС у Брюсселі³¹.

Весною 1993 р. керівниками держав СНД була прийнята Декларація, у якій підкреслювалася рішучість йти по шляху економічної інтеграції держав Співдружності, по шляху створення спільного ринку для вільного пересування товарів, послуг, капіталів та робочої сили на спільному економічному просторі, по шляху поетапного просування до Економічного союзу країн СНД³².

Передбачалося, що Міждержавний Економічний Союз буде мати деякі риси наддержавності. Так, у статті 25 підкреслювалося, що у випадку конфлікту між нормами та правилами договору, з одного боку, і аналогічними у національних законодавствах – з іншого боку, міжнародне право або норми договору мають перевагу. У статті 26 дуже обережно говориться про гармонізацію національного законодавства шляхом типових актів та (координуючих) указів нового національного законодавства по економічній проблематиці. У статті 31 на економічний суд покладалося забезпечення виконання рішень, вирішення конфліктів та контроль³³.

Після створення Економічного Союзу з метою його більш ефективної діяльності 21 жовтня 1994 р. було створено Міждержавний економічний комітет, який у якості постійного виконавчого органу Економічного Союзу був реально першим наддержавним органом СНД³⁴. Комітет інколи порівнювали із Європейською Комісією. Однак, якщо проаналізувати його склад і процедуру голосування, то можна побачити, що прямої аналогії з Європейською Комісією немає.

Найбільш яскравим прикладом наддержавності Співдружності була процедура голосування. Так, Росія одержала в Комітеті 50 голосів, Україна – 14, Білорусь, Узбекистан та Казахстан – по 5, інші члени – по 3 голоси. Таким чином, вперше про-

явилася керівна роль Росії в СНД. Рішення вважалося прийнятим, якщо за нього віддано не менше 80 голосів. Таким чином, 100 голосів було розподілено відповідно до економічного потенціалу. В угоді чітко було виділено питання, які вирішувалися консенсусом, і питання, які вирішувалися кваліфікованою більшістю.

Починаючи з 1995 р. однією із найбільш важливих тем для обговорення стало питання про реорганізацію координуючих органів СНД. Через деякий час, у ході Кишинівського саміту глав держав-учасників СНД, у 1997 р. відбулася відверта розмова про шляхи оновлення СНД. Президентам вдалося знайти своєрідний інструмент для вироблення нової концепції Співдружності – Спеціальний міждержавний форум, який став по суті новою формою колективного пошуку рішень проблем, які стояли перед Співдружністю Незалежних Держав³⁵. За результатами роботи форуму, Рада глав держав 2 квітня 1999 р. прийняла рішення про удосконалення структури органів СНД³⁶.

На зустрічі прем'єр-міністрів держав СНД 4 червня 1999 р. у Мінську учасники підтвердили змінену концепцію реорганізацію виконавчих органів СНД і створили Виконавчий Комітет – як наступника Виконавчого Секретаріату СНД (органу, який призначає службовий персонал) та Міждержавного Економічного Комітету (виконавчого органу Економічного Союзу СНД, створеного у 1994 р.).

Виконавчий Комітет СНД складається із 12 Заступників Голови (по одному на кожну державу-члена Співдружності) за посадою – Заступників Прем'єр-міністра. Цей спосіб організації має за зразок Раду Економічної Взаємодопомоги, що також демонструє бажання Росії використовувати у межах Співдружності інституційний устрій колишнього СРСР³⁷.

Наступним кроком на шляху реформування Співдружності стало створення Економічної Ради СНД, яка представляла собою виконавчий орган для виконання рішень СНД з соціально-економічних питань. Її головними сферами діяльності були наступні: зона вільної торгівлі; створення правових основ для вільного обміну товарів, послуг, робочої сили і капіталу; сільськогосподарська політика; співпраця у сфері науки та техніки; право інтелектуальної власності; підготовка рекомендацій для подальшого розвитку продуктивних зв'язків в області технологій; заходи у сфері стандартизації та зближення національних законодавств³⁸.

Економічна Рада безпосередньо підпорядковується Раді глав держав та урядів. Вона готує пропозиції, проекти і документи з економічних та соціальних питань, контролює їх виконання та повідомляє про тенденції в економічній та соціальній сферах. Рада складається із Віце-прем'єр-міністрів держав-учасників, Президент Виконавчого Комітету – Виконавчий Секретар – бере участь у засіданнях з правом дорадчого голосу. Держави, які не беруть участі у процесі прийняття рішень, мають право приєднатися до того рішення пізніше шляхом письмового запиту у Раду.

Міжпарламентська Асамблея, відповідно до Статуту СНД, є консультативним органом, який складається із парламентських делегацій держав-учасників³⁹. У перші роки свого існування Міжпарламентська Асамблея СНД функціонувала на основі угоди від 27 березня 1992 р.⁴⁰ 26 травня 1995 р. Конвенцією Міжпарламентської Асамблеї держав-членів СНД було створено більш міцний правовий фундамент⁴¹.

Міжпарламентська Асамблея фактично виступає і законодавчим органом СНД. Так, 16 вересня 1992 р. Міжпарламентська Асамблея прийняла Указ «Про основні напрями по зближенню національних законодавств держав-членів СНД».

Крім того, Асамблея готує проекти та приймає консенсусом законодавчі акти для використання їх державами-учасниками. Адекватність та зближення національних законодавств виступає ключовим завданням Асамблеї, а типове законодавство – її головним інструментом. Відповідні проекти приймаються як офіційно рекомендовані типові закони СНД.

Отже, процес формування організаційної структури СНД відзначається певною своєрідністю. Більшість міжнародних міжурядових організацій створювалися на основі установчих договорів, які, як правило називалися Статутами або Угодами. Такі договори розроблялися в ході досить тривалої міжнародної конференції, якій, як правило, передують тривалі переговори представників зацікавлених держав. Стосовно самої Співдружності, то вона створювалася досить поспішно, в умовах, коли розпад СРСР вступив у стадію, яка могла призвести до непередбачуваних наслідків. Виходячи із цього, основні установчі документи, а також самі інститути та установи СНД були розроблені та створені за досить короткої термін, що не могло не відобразитися на рівні їх функціонування.

Утворення СНД сприяло більш цивілізованому вирішенню проблем, пов'язаних з трансформацією колишніх радянських республік у незалежні країни (механізм "розлучення"). Після закінчення цього процесу внаслідок укріплення національних держав, їх виходу на міжнародну арену, укладання двосторонніх міждержавних угод з РФ тощо, міжнародно-правова функція Співдружності в існуючому вигляді втрачає сенс і має отримати інше навантаження.

1. *Содружество Независимых Государств: процессы и перспективы.* – М.: МГИМО, 1992. – 191 с. 2. *Ржевский В.А.* О юридической природе форм нового Содружества Независимых Государств // Государство и право. – 1992. – № 6-7. – С.27–38. 3. *Содружество.* – 1999. – № 1. – С. 77–79. 4. *Бляхман Л.С., Кротов М.И.* Россия и Содружество Независимых Государств: уроки первого десятилетия. – СПб.: Издательство С.-Петербургского университета, 2001. – 124 с. 5. *Сафарова М.Р.* Разделение властей и конституционное реформирование законодательных и исполнительных органов власти России и других суверенных республик СНГ // Актуальные проблемы конституционного законодательства. – М.: Изд-во Ин-та законодательства и сравн. правоведения, 1992. – С. 78-87. 6. *Михалёва Н.А., Сукало А.Е.* Развитие законодательства стран СНГ о государственном устройстве: Сравнительный обзор законодательства государств-участников СНГ: общее и особенное. Методика сравнительного анализа // Сравнительный обзор законодательства государств –участников СНГ: Инф. сборник. Ч. I. – М.: Изд-во Ин-та законодательства и сравн. правоведения, 1995. – С. 43–92. 7. *Моисеев Е.Г.* Международно-правовые основы сотрудничества стран СНГ. – М.: Юристъ, 1997. – 272 с.; *Моисеев Е.Г.* Правовой статус Содружества Независимых Государств. – М.: Юристъ, 1995. – 176 с.; *Моисеев Е.Г.* Содружество Независимых Государств // Международное публичное право. Учебник. – М.: ПРОСПЕКТ, 1998. – 608 с. 8. *Пустозаров В.В.* СНГ – международная региональная организация // Российский ежегодник международного права. – 1992. – СПб.: «Россия-Нева», 1994. – С. 39-53; *Пустозаров В.В.* Содружество в ракурсе международного права // Международная жизнь. – 1992. – № 8-9. – С. 16–24. 9. *Ткаченко В.А.* Співдружність незалежних держав як геополітичний феномен. Політологічний аналіз: Дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень – К., 1998. – 165 с. 10. *Соглашение* о координационных институтах Содружества Независимых Государств от 21 декабря 1991 г. // Содружество. – 1992. – Вып. 1. – С.12. 11. *Пустозаров В.В.* СНГ – международная региональная организация// Российский ежегодник международного права. – С. 39. 12. *Моисеев Е.Г.* Правовой статус Содружества Независимых Государств. – М.: Юристъ, 1995. – С. 115–117. 13. *Алма-атинская декларация* // Режим доступа: <http://www.cis.minsk.by/>

russian/cis_doc3.htm **14.** *Шумский Н.Н.* Содружество Независимых Государств. Проблемы и перспективы развития // *Мировая экономика и международные отношения*. – 1999. – №11. – С.72. **15.** Там же. **16.** Содружество. – 1992. – Вып.1. – С.41–44. **17.** *Фисенко И.В., Фисенко В.Н.* Хартия сотрудничества в рамках Содружества Независимых Государств // *Московский журнал международного права*. – 1993. – № 3. – С. 55. **18.** *Действующее* международное право. Т.1 – М.: Московский независимый институт международного права, 1996. – С. 725. **19.** *Устав* Содружества Независимых Государств // Режим доступа: <http://www.cis.minsk.by/main.aspx?uid=180> **20.** *Содружество*. – 1996. – № 3. – С. 56–65. **21.** Там же. – С. 62–63. **22.** *Решение* Совета глав государств СНГ от 2 апреля 1999 г. «О разграничении полномочий между Советом глав государств и Советом глав правительств Содружества Независимых Государств» // *Содружество*. – 1999. – № 1. – С. 75–76. **23.** *Содружество*. – 1999. – № 1. – С. 77–79; **24.** Там же. – С. 77; **25.** Там же. – С. 77–78. **26.** Там же. – С. 79. **27.** *Действующее* международное право. Т.1 – М.: Московский независимый институт международного права, 1996. – С. 726. **28.** *Содружество*. – 1999. – № 1. – С. 68–72. **29.** Там же. – С. 70–71. **30.** *Содружество*. – 1993. – № 5. – С. 112–113. **31.** *Малфлут К., Тимирязов В.Г., Здунов А.А., Султанов Е.Б.* Содружество независимых государств: на пути к интеграции. – Казань: Центр инновационных технологий, 2004. – С.42. **32.** *Декларация* глав государств-участников Содружества Независимых Государств от 14 мая 1993 г. // *Содружество*. – 1993. – № 3. – С. 74–75. **33.** *Договор* о создании Экономического Союза // Режим доступа: <http://www.cis.minsk.by/main.aspx?uid=334> [дата перегляду: 3.03.2008]; **34.** *Соглашение* от 21 октября 1994 г. «Соглашение о создании Межгосударственного экономического Комитета Экономического союза» // Режим доступа: <http://pravo.levonevsky.org/bazaby/mdogov/megd3961.htm> [дата перегляду: 28.03.2008]; **35.** *Сборник* документов по миротворческой деятельности, принятых в рамках Содружества Независимых Государств / Под ред. Ю. Ф. Ярова. Минск, 2001. – С.14–15. **36.** *Решение* Совета глав государств СНГ от 2 апреля 1999 г. «О совершенствовании и реформировании структуры органов Содружества Независимых Государств» // *Содружество*. – 1999. – № 1. – С. 68–72. **37.** *Решение* о Положении об Исполнительном Комитете СНГ // Режим доступа: <http://www.cis.minsk.by/Russian/yanv2000/25-14.htm> **38.** *Положение* об Экономическом совете Содружества Независимых Государств от 25 января 2000 г. // *Содружество*. – 2000. – № 1. – С. 25–26. **39.** *Конвенція* про Міжпарламентську Асамблею держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав // Режим доступа: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=997_069. **40.** *Российская* газета. – 1992. – 1 апреля; **41.** *Конвенція* про Міжпарламентську Асамблею держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав // Режим доступа: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=997_069